

Hempensermeerpolder: Cultureel Erfgoed en Parel van Natuur.

Programmaplan

Verbeteren belevingsmogelijkheden

19 april 2017

HEMPENSERMEERPOLDER IN BEELD

HEMPENSERMEERPOLDER IN BEELD

Programmaplan

19 april 2017

VERBETEREN BELEVINGSMOGELIJKHEDEN

1. Inleiding

Staatsbosbeheer, eigenaar en beheerder van de Hempensermeerpolder, en de Monumentenstichting Boarnsterhim, eigenaar van de Himpensepoldermole, hebben eind 2015 en in het eerste halfjaar van 2016 een verkenning uitgevoerd naar de mogelijkheden om de beleving van de unieke Hempensermeerpolder te vergroten. Daartoe is door de Monumentenstichting als trekker en Staatsbosbeheer de startnotitie "Hempensermeerpolder in beeld" opgesteld. In de startnotitie worden de bijzondere unieke waarden van de droogmakerij aangegeven en mogelijke maatregelen en voorzieningen geded. Tijdens het overleg, waarbij de startnotitie als levend document is gebruikt, zijn vele ideeën en voorstellen ontstaan en besproken. Het voorliggende programmaplan is de nadere uitwerking van de Startnotitie welke is besproken met nagenoeg alle instanties, organisaties en personen, die betrokken zijn bij dit cultuurhistorisch monument.

2. Doelstelling

De droogmakerij Hempensermeerpolder met de bijbehorende karakteristieke molen ligt als het ware tegen de stad Leeuwarden aan. Het gebied van ca. 90 ha. is van grote cultuurhistorische waarde en herbergt veel bijzondere natuurwaarden. De ontsluiting voor wandelen en varen is beperkt. De geschiedenis en betekenis van het gebied is bij weinigen bekend. De mogelijkheden om kennis te maken met het gebied en het te "beleven" zijn nagenoeg niet aanwezig.

Staatsbosbeheer en Monumentenstichting Boarnsterhim hebben de overtuiging dat de instandhouding van het gebied in de toekomst geborgd zal blijven als een zo breed mogelijk deel van de samenleving de waarden van het gebied kent en waardeert. Uitvoering van het programmaplan is daartoe een belangrijke voorwaarde.

Als doelstelling van de voorgestelde maatregelen en voorzieningen geldt dan ook:

Verbetering van de mogelijkheden om kennis te maken met het gebied, het gebied te bezoeken en te beleven, met respect voor de aanwezige vaak kwetsbare waarden.

Een baken aan de rand van de polder

Inhoud

	Blz
1. Inleiding	2
2. Doelstelling	2
3. Proces	3
4. Waarden van polder en molen	4
4.1 Cultuurhistorisch	4
4.2 Himpensepoldermole	4
4.2 Natuur	5
4.3 Naamgeving	5
4.4 Waterhuishoudkundig	6
5. Luchtfoto Hempensermeerpolder	7
6. Kaart huidige situatie polder en omgeving	8
7. Maatregelen en voorzieningen	9
1. Ontsluiting	
1.1 Graswandelpad	10
1.2 Vaarwater traject A	11
1.3 Vaarwater traject B	12
2. Beleving	
2.1 Vogelkijkhut / - scherm	13
2.2 Uitkijktoren	14
2.3 Bezichtiging molen	15
2.4 Bloemrijke dijken	16
2.5 Waterbeheer	17
3. Informatievoorziening	
3.1 Informatiepanelen	18
3.2 Brochure	19
3.3 App	20
3.4 Educatief programma	21
4. Toeristische zuigkracht	
4.1 Excursies	22
4.2 Arrangementen	23
7. Projectenkaart met maatregelen en voorzieningen	24
8. Nog meer ideeën	25
Bijlage 1	Projectenkaart met maatregelen en voorzieningen A3
Bijlage 2	Verzendlijst Betrokkenen

HEMPENSERMEERPOLDER IN BEELD

3. Het proces

Na de verschillende besprekingen met diverse betrokkenen is een eerste stap gezet naar het opstellen van het programmaplan. Het concept van dit programmaplan is in de herfst van 2016 besproken met Staatsbosbeheer en Wetterskip Fryslân. Het plan wat er nu ligt is met veel enthousiasme in een inspirerende samenwerking tot stand gekomen. De voorbereidingen tot de werkelijke realisatie kunnen nu gestart worden.

Het uitgangspunt van de samenstellers is zo veel mogelijk partijen kennis laten nemen van elkaars ideeën, naar elkaar te luisteren, elkaar te informeren en een plan op te stellen waarbij een breed gedragen overeenstemming wordt bereikt. Het resultaat is daarbij dat alle plannen en ideeën elkaar versterken, waardoor er synergie ontstaat.

Op basis van het programmaplan kunnen voor de verschillende projecten kostenramingen, begrotingen en subsidieaanvragen worden opgesteld. In principe bestaat er voor iedere genoemde voorziening inhoudelijk veel draagvlak.

Projecten kunnen op zich zelf staand worden uitgevoerd, maar kunnen ook geclusterd worden om voordeel uit de algemene kosten te behalen.

Met betrekking tot de verschillende projecten zijn *projecttrekkers* en *betrokken partners* benoemd. De betrokken partners zijn in alfabetische volgorde opgenomen. De eerste projecten zullen in de loop van 2017 tot uitvoering komen.

Het ligt in de bedoeling dat eind 2017 / begin 2018 een voortgangsrapportage wordt opgesteld waarin de stand van zaken van het programmaplan en een overzicht naar de verschillende projecten wordt weergegeven.

In het overleg met de gemeente Leeuwarden is de wens geuit de droogmakerij, gelet op haar bijzondere cultuurhistorische waarde, aan te wijzen tot **gemeentelijk monument**.

Een aanvraag daartoe is door Staatsbosbeheer en Monumentenstichting Boarnsterhim ingediend bij het gemeentebestuur.

**WAAROM
MOEILIK DOEN**

**ALS
HET SAMEN KAN**

Loesje

Ideeën versterken elkaar, waardoor er synergie ontstaat

HEMPENSERMEERPOLDER IN BEELD

4. Waarden van polder en molen

4.1 Cultuurhistorische waarden

Droogmakerij

Friesland kent een onophoudelijke strijd tegen het water. Met de aanleg van vele zeedijken kon uiteindelijk nieuw land worden bewoond. Na de landaanwinning in de gebieden aan de kust, slenken en binnenzeeën werden vanaf de zeventiende eeuw ook verschillende meren en poelen ingepolderd. De droogmaking van het Hempensermeer was één van de laatste in de Republiek der Zeven Verenigde Nederlanden (1588-1795). In 1773 ontving het provinciaal bestuur een eerste verzoek tot het droogmalen van het meer. De volgende aanvraag tot de inpoldering werd gedaan in 1779. Uiteindelijk is in opdracht en voor risico van vier kooplieden uit Makkum in 1784 een dijk en een ringvaart om het meer aangelegd. Aan de noordzijde werd een molen geplaatst die het 90 hectare grote meer droog moest malen. In het voorjaar van 1785 was dit werk geklaard en kon het land met greppels en sloten in regelmatige stukken van zes pondematen (ongeveer 2,2 ha) worden verdeeld. Deze unieke indeling is tot op de dag van vandaag in tact gebleven. Vanuit de lucht is duidelijk te zien hoe bijzonder deze verkaveling is.

De droogmakerij werd enkele malen verkocht. In het midden van de negentiende eeuw was het een soort familiebedrijf. De polder werd in die tijd uitsluitend voor de veeteelt gebruikt en daar is later geen verandering in gekomen.

Agrarische bestemming

De slappe bodem was aanvankelijk niet geschikt voor vee en in 1785 zaaide men er dan ook koolzaad.

In 1788 is aan de noordkant van de Hempensermeerpolder de eerste boerderij gebouwd. Later kwamen daar nog twee bij, één aan de oostkant en één aan de zuidkant van de polder.

Aan de noordkant van de polder is in het midden van de vorige eeuw een strook in gebruik genomen voor de aanleg van de autoweg Leeuwarden—Drachten. Aan die zijde werd een nieuw kaarsrecht afwateringskanaal gegraven en een nieuwe polderdijk aangelegd.

De polder kwam, via ruilverkaveling “De Oude Jokse”, in 1982 geheel in het bezit van Staatsbosbeheer. Twee boerderijen werden afgebroken, de noordelijke boerderij werd later restaurant: “Gasterij De Waldwei”. Een verhoging in het landschap tegen de polderdijk laat nog zien waar een van de laatste boerderijen stond.

Poldermolen

Aan de noordrand van de polder staat op de ringvaardijk een markante, met riet beklede, monnikmolen uit 1863. Met een wiekenkruis van maar liefst 24 meter is deze watermolen de grootste in zijn soort in Friesland. Nog regelmatig draaien de wieken van deze monumentale molen om het water uit de polder te malen. Uniek is dat het Wetterskip Fryslân de molen gebruikt als onderkomen voor haar elektrisch aangedreven gemaal om het water op het gewenste peil te houden. Zowel op windkracht als met elektrisch kan dan ook het water uit de polder worden gemalen.

Tekening aanvraag tot inpoldering uit 1779

4.2 Himpenser-poldermole

De huidige watermolen is niet meer de molen die de Hempensermeer in 1784 droog heeft gemalen maar een monnikmolen die in 1863 is gebouwd.

De Himpenserpoldermole is een maalvaardige grondzeiler, die vroeger voorzien was van zelfzwichting (kantelbare kleppen op de wieken die automatisch hun stand aanpassen aan de kracht van de wind) en is gebouwd voor de bemaling van drooggelegde Hempensermeerpolder. In 1955 verloor hij deze functie, waarna het polderbestuur de molen "op afbraak" te koop aanbood. Omdat dit in strijd was met de molenverordening kreeg het daarvoor echter van de provincie Fryslân geen toestemming. Gedeputeerde Staten adviseerde de toenmalige gemeente Idaerderadeel de molen over te nemen. Dat gebeurde in 1959, toen de molen voor twee gulden aan de gemeente werd verkocht, op voorwaarde dat de in 1953, voor de aandrijving van de vijzel, in de molen geplaatste dieselmotor niet zou worden verwijderd. In 1986 werd de dieselmotor vervangen door een elektromotor, waarmee nu nog steeds, door het Wetterskip Fryslân, wordt gemalen.

Bij voldoende wind kan door de molenaars de aandrijving van de vijzel worden omgezet op het oorspronkelijke raderwerk van de molen, zodat deze water maalt.

Naast de poldermolen stond oorspronkelijk ook een kleine molenaarswoning. In de 50er jaren is deze 18e eeuwse woning helaas afgebrand. Gelukkig bleef de molen behouden.

Eind 2010 is het eigendom en beheer van de molen overgedragen aan de in dat jaar opgerichte Monumentenstichting Boarnsterhim.

Voorjaarsbeeld over de polder

HEMPENSERMEERPOLDER IN BEELD

4.2 Natuurwaarden van de polder

Nadat Staatsbosbeheer de Hempensermeerpolder in bezit had gekregen is het beheer gericht op het behoud en de ontwikkeling van vochtig, kleurrijk grasland met een bijzondere weidevogelbetekenis. Het waterpeil wordt in de winter verhoogd, er ontstond weer verschil tussen de hogere en lagere delen van de polder (met klei op veen bodem), het mestgebruik is aangepast en er mag niet voor 1 juli worden gemaaid. Het agrarisch gebruik (o.a. hooiwinning en begrazing door koeien en schapen) wordt door Staatsbosbeheer verpacht.

Het vooral op de weidevogels gerichte beheer heeft succes gehad. De Hempensermeerpolder mag de kwalificatie “zeer goed weidevogelgebied” dragen. Vooral het aantal broedende Grutto's is groot, maar ook de dichtheid van de Watersnip, de Tureluur en de Kievit is uitstekend. De polder geldt als een van de beste Nederlandse broedterreinen

van weidevogels. Buiten de broedtijd is de Hempensermeerpolder eveneens belangrijk als foerageer- en overwinteringsgebied: Kolganzen, Smienten, Wintertalingen, Watersnippen en Kieviten kunnen er vaak in grote getale worden aangetroffen.

Door het veranderende beheer verandert ook de flora in positieve richting. Zeer opvallend is de ontwikkeling van zilte vegetatie langs de greppels. Dit wijst op aanvoer van brak water uit de zandlaag onder de klei-op-veen-laag. Langs de Wergeaster Feart ligt een mooie rietzoom met veel Wilgenroosjes. De diepe polder vertoont in het voorjaar en zomer een afwisselend kleurenpalet van bloeiende Paardenbloemen, Pinksterbloemen, Veldzuring, Boterbloemen en grassen. In de slootjes groeit—naast Tenger en Schedefonteinkruid—ook Zannichellia en Lidsteng.

4.3 Naamgeving “Seize”

Bijzonder is de mathematische verdeling van de polder. Nergens is een zo regelmatige opdeling bekend. Alleen de stroken land grenzend aan de polderdijk hebben een afwijkende vorm. Het gehele terrein is als een dambord verdeeld, met vakken van elk “zes pondemaat”. In het Fries “seis pûnsmiet”. Die maat vind je ook terug in de uit de praktijk gebo- ren, ook nu nog gebruikte, veldna- men als; Paadseize, Reidseize, Epke Seize, Bultseize, Bargehokseize (1), Balkeseize, Earste Seize, Middelste Seize, Fierste Seize, Koarnseize, Por- seleinseize (2), Súdseize (3), Noard- seize (4).

Enkele tekstdelen zijn overgeno- men uit :

- *Natuur in Fryslân 1999*, ge- schreven door D.T.E. van der Ploeg
- *De Himpenster Mar 1950*, geschreven door O. Sante- ma
- *Architectuur en stedenbouw in Friesland 1850-1940*
- *Molendatabase verdwenen molens*

Wilgenroosjes langs de Wergeaster Feart

HEMPENSERMEERPOLDER IN BEELD

4.4 Waterhuishoudkundige waarde

De droogmakerij Hempensermeer is een bijzonder Nederlands fenomeen. In de 16e en 17e eeuw was de waterbeheersingstechniek van het malen van water met windkracht en de techniek van aanleg van dijken zover gevorderd, dat complete meren werden drooggelegd. In de Hempensermeer komen alle facetten van waterhuishouding en waterbeheer dicht bij elkaar tot uiting.

Bemaling

Gelijktijdig met de aanleg van een ringdijk en een ringkanaal is destijds een gemaal gebouwd dat werkte op windkracht. In 1863 werd de huidige windmolen met een vijzelinstallatie als vervanger van de eerste windmolen gebouwd. In 1890 werd het waterschap Hempensermeer opgericht. Het handhaven van een zogenaamd streefpeil in de sloten was en is de belangrijkste opgave. De wisselende weersomstandigheden maakten dat de slootpeilen sterk fluctueerden. Pas in 1955 werd in de molen een dieselmotor geplaatst waardoor die fluctuaties sterk onder controle kwamen. Het waterschap Hempensermeer ging in 1979 op in het nieuwe waterschap Middelseekrite dat in 1986 de dieselmotor verving door een elektrisch gemaal, dat ook overgeschakeld kan worden op de windkracht van de molen. Een unieke combinatie van een bemaling met hulp van de wind of een elektrisch aangedreven bemaling.

De fusies in de waterschapswereld hadden tot gevolg dat in 1997 het waterschap Marne-Middelsee de scepter zwaaide in de Hempensermeer, in 2004 gevolgd door de huidige waterbeheerder, het grote "Wetterskip Fryslân".

Peilbeheer

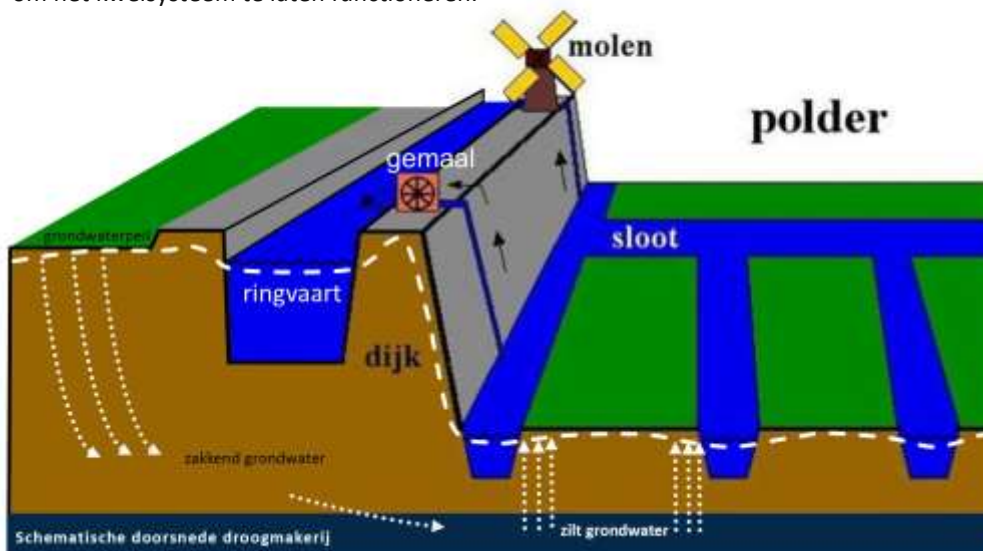
Het gemiddelde slootpeil in de polder ligt ca. 2.00 meter beneden NAP. De ringvaart van de polder maakt deel uit van de Friese Boezem welke een peil heeft van ca 50 cm - NAP. De zogenaamde opvoerhoogte van het gemaal bedraagt dus 1.50 meter. De ringvaart is van belang voor de afvoer van het opgemalen polderwater. De diepte van de vaart is nu ongeveer 0,50 mtr.

Het peilbeheer heeft tot 1982 in dienst gestaan van de landbouwfunctie van de polder. Daarna stond de natuurfunctie voorop. Een hoger winterpeil is gunstig voor vochtminnende planten en voor weidevogels.

Kwel

Door de lage ligging van de polder ten opzichte van de omgeving ontstaat er druk vanuit het hoger gelegen gebied op het grondwater in de lager gelegen polder waardoor het water daar omhoog gedrukt wordt. Dit verschijnsel noemt men kwel. Dieper grondwater, dat langdurig in de ondergrond heeft vertoefd en daardoor een andere minerale samenstelling heeft dan regenwater, komt in de wortelzone van de planten en soms aan de oppervlakte. Het gemaal maalt dus niet alleen regenwater op, maar ook "kwelwater". Dit systeem zorgt er voor dat er bijzondere planten groeien. In de Hempensermeer komt op deze manier dieper gelegen zout grondwater naar boven in de wortelzone van de planten in greppels. Vandaar dat er zoutminnende planten in de polder voorkomen.

Duidelijk is dat het peilbeheer en de daarbij horende bemaling heel nauw steken om het kwelsysteem te laten functioneren.

HEMPENSERMEERPOLDER IN BEELD

HEMPENSERMEERPOLDER IN BEELD

HEMPENSERMEERPOLDER IN BEELD

4. Maatregelen en voorzieningen

Op basis van het gevoerde overleg met betrokken instanties en organisaties worden in dit hoofdstuk maatregelen en voorzieningen voorgesteld, die bijdragen aan de brede doelstelling om de beleving van de Hempensermeerpolder te vergroten.

Er zijn 4 rubrieken te onderscheiden:

Ontsluiting

- verbetering wandelpaden en bijbehorende voorzieningen
- verbetering vaar- en aanlegmogelijkheden

Beleving

- plaatsen van vogelkijkhut cq. vogelkijkscherm
- plaatsen van een uitkijktoren
- bezichtiging molen
- de contouren van de ringdijk zichtbaar maken

Informatievoorziening

- aanbrengen van informatiepanelen
- maken van brochure en app over de Hempensermeer
- het opstellen van een educatief programma t.b.v. de scholen in Wergea en Leeuwarden

Toeristische aantrekkelijkheid

- organiseren van excursies
- ontwikkelen van arrangementen

Hierna zijn per rubriek projecten geformuleerd. Op basis hiervan kunnen kostenramingen, begrotingen en subsidieaanvragen worden gedaan en kunnen uitvoeringsplannen worden opgesteld.

De huidige situatie van de Hempensermeerpolder en haar omgeving is op kaart weergegeven op de vorige pagina 8. Op pagina 24 zijn de verschillende projecten op kaart aangegeven.

Deze kaart is vergroot tot A3 formaat als losse bijlage toegevoegd.

Op de tweede losse bijlage zijn alle, op dit moment bekende, bij het plan betrokken instanties en contactpersonen weergegeven.

Op bladzijde 25 staan nog meer ideeën genoteerd die in de besprekingen met de betrokkenen zijn genoemd, maar vooreerst niet als project in het programmaplan zijn opgenomen.

Betrokkenen

(in alfabetische volgorde)

- ANWB
- Basisscholen Wergea en Zuiderburen
- Bond Van Friese Vogelwachters
- CH Leeuwarden-Fryslân 2018
- Doarpsbelang Himpens-Tearnis
- It Fryske Gea
- Gasterij de Wâldwei
- Gemeente Leeuwarden
- Historisch Centrum Leeuwarden
- Instituut voor natuureducatie en duurzaamheid
- Kening fan 'e Greide
- Recreatieschap De Marrekrite
- Molenaars Himpenserpoldermole
- Monumentenstichting Boarnsterhim
- Onderwijsinstellingen HBO en MBO
- Pachters van de polder
- Pleatslik Belang Wergea
- Provincie Fryslân
- Staatsbosbeheer
- Stichting Praamvaren Leeuwarden
- Stifting Elektrysk Farre Fryslân
- Toeristisch Wergea
- Vogelwacht Idaarderadeel-Noord
- Watersportverbond
- Wetterskip Fryslân
- Wijkvereniging Zuiderburen

Een nieuwe blik op de polder

HEMPENSERMEERPOLDER IN BEELD

Rubriek: 1. Ontsluiting

Project: 1.1 Graswandelpad

Huidige situatie

Langs de westzijde van de polder is tientallen jaren geleden een graswandelpad open gesteld tussen de Hempenserreed vanaf Wergea en de Mardyk bij Restaurant De Wâldwei. Aan het pad en de bijbehorende voorzieningen zijn de laatste jaren geen onderhoud meer gepleegd. Ook het destijds geplaatste informatiebord is verouderd en verwaarloosd.

Ten gevolge van de aanleg van de staandemast route langs Wergea is de Himpen-sermar, het oorspronkelijke fiets- wandelpad van Wergea naar de Hempenser-meerpolder, doorsneden en is de polder pas na een langere omweg bereikbaar. Door de lastige bereikbaarheid vanaf Wergea loopt het bezoekersaantal terug en raakt de polder vanaf de zuidkant in de vergetelheid.

Maatregel / voorziening

- Herstel en verbeteren van het bestaande graswandelpad.
- Aanleg van nieuwe voorzieningen zoals overstap veekeringen, zitbanken, picknickbanken.

Organisatie en draagvlak

Projecttrekker: Staatsbosbeheer

Betrokken partners: Bond van Friese Vogelwachters, Kening fan 'e Greide, Marrekrite, Pachtters van de polder, Pleatslik Belang Wergea, Toeristisch Wergea, Vogelwacht Idaarderadeel-Noord

Kostenindicatie

Project 1.1		Graswandelpad				
onderdeel	prioriteit	hoev.	e.h.	kosten	totaal	
opstellen startnotitie en programmaplan 5% v. totaal					€	600
a herstel graspad	*****	1250	m1	€ 2	€	2500
b overstap veekering	*****	4	st	€ 250	€	1000
c zitbank / picknickbank	****	2	St.	€ 1000	€	2000
onvoorzien ca. 5% v. totaal / afronding					€	600
				totaal	€	6700
projectorganisatie / begeleiding 10% v. totaal					€	700
				totaal project	€	7.400

HEMPENSERMEERPOLDER IN BEELD

Rubriek: 1. Ontsluiting

Project: 1.2 Noordelijke ringvaart

Huidige situatie

Rondom de Hempensermeerpolder ligt, met uitzondering van een klein deel van de vaart aan de noordzijde, nog de oorspronkelijke ringvaart. Aan de oostzijde wordt deze gevormd door de Wergeaster Feart, die sinds jaar en dag een belangrijk vaarwater is tussen Leeuwarden en Wergea. De ringvaart ten noorden van de droogmakerij heeft een ondergeschikte watervoerende functie en is door dichtslibbing en plantengroei niet meer bevaarbaar. Via het water zijn dan ook de aanliggende poldermolen en Gasterij De Wâldwei niet bereikbaar. Beide locaties zijn toeristisch aantrekkelijke bestemmingen. Aanmeervoorzieningen zijn bij molen en restaurant niet ontwikkeld.

Maatregel / voorziening voor het noordelijke deel van de ringvaart tot aan de duiker bij Gasterij De Waldwei (traject A)

- De watervoerende functie van dit deel van de ringvaart wijzigen in (een kortere) hoofdwatgang voor de twee nabijgelegen / aanliggende gemalen.
- De ringvaart uitdiepen (vaarwegdiepte 80 cm. / onderhoudsdiepte 120 cm.) en waar nodig verbreden, waardoor deze geschikt wordt voor de kleine recreatieve vaart zoals sloepen, kano's e.d.
- Aanleg van nieuwe voorzieningen zoals keermogelijkheid en aanlegsteiger bij Gasterij De Wâldwei en de Himpenserpoldermole.
- Het plaatsen van een oplaadpunt voor elektrisch varen en een oplaadpunt voor elektrische fietsen.

Organisatie en draagvlak

Projecttrekker: Monumentenstichting Boarnsterhim

Betrokken partners: Doarpsbelang Himpens Tears, Gasterij De Wâldwei, Gemeente Leeuwarden, Marrekrite, Pleatslik Belang Wergea, Provincie Fryslân, Staatsbosbeheer, Stichting Elektrisk Farre Fryslân, Stichting Praamvaren Friesland, Watersportverbond, Wetterskip Fryslân, Wijkvereniging Zuiderburen

Kostenindicatie

Project 1.2	Vaarwater	traject A					
onderdeel	prioriteit	hoev.	e.h.	kosten	totaal		
opstellen startnotitie en programmaplan 5% v. totaal					€	2500	
a Op diepte brengen ringvaart (bagger op kade)	*****	1000	m1	€ 16	€	16000	
b Ontgraven grond uit kant (verwerken in kade)	*****	500	m3	€ 10	€	5000	
c Ontgraven grond keermogelijkheid molen	***	250	m3	€ 10	€	2500	
d Maken aanlegsteiger bij molen	***	5	m1	€ 1000	€	5000	
e Ontgraven grond keermogelijkheid restaurant	*****	500	m3	€ 10	€	5000	
f Maken aanlegsteiger bij restaurant	*****	10	m1	€ 1000	€	10000	
g Oplaadpunt voor elektrisch varen / fietsen	***	2	st.	€ 1750	€	3500	
onvoorzien ca. 5% v. totaal / afronding					€	2500	
				totaal	€	52000	
projectorganisatie / begeleiding 10% v. totaal					€	5000	
				totaal project	€	57.000	

HEMPENSERMEERPOLDER IN BEELD

Rubriek: 1. Ontsluiting

Project: 1.3 Westelijke Ringvaart

Huidige situatie

Rondom de Hempensermeerpolder ligt, met uitzondering van een klein deel van de vaart aan de noordzijde, nog de oorspronkelijke ringvaart. Aan de oostzijde wordt deze gevormd door de Wergeaster Feart, die sinds jaar en dag een belangrijk vaarwater is tussen Leeuwarden en Wergea. De westelijke ringvaart is een hoofdwatgang ten behoeve van de waterafvoer van twee gemalen van Wetterskip Fryslân.

De vroegere mogelijkheid om rond de polder te kunnen varen is in de laatste decennia beperkt en verhinderd door de aanleg van een lage duiker bij Gasterij De Wâldwei en door het vervangen van een oude landbouwbrug in de toegangsweg (Himpensermar) door een dam. Ten gevolge van de beperkte bevaarbaarheid is geen toeristisch vaarverkeer meer mogelijk.

De route van het landbouwverkeer naar de polder loopt op dit moment langs parkeer- en speelterrein van Gasterij de Wâldwei. Dit zware verkeer is risicovol bij spelende kinderen.

Maatregel / voorziening voor het westelijke deel van de ringvaart van de dam in de Himpensermar tot en met de duiker bij Gasterij De Waldwei (traject B)

- Voor dit deel van de ringvaart de functie hoofdwatgang laten vervallen.
- De bestaande ringvaart uitdiepen (vaarwegdiepte 80 cm. / onderhoudsdiepte 120 cm.), waardoor deze geschikt wordt voor de kleine recreatieve vaart zoals sloepen, kano's e.d.
- De bestaande duiker bij Gasterij De Wâldwei vervangen door een duiker met een doorvaarthoogte van 150 cm.
- De route voor landbouwverkeer omleggen in zuidelijke richting.
- De bestaande dam bij de aansluiting van de ringvaart op de Wergeaster Feart vervangen door een landbouwbrug met een doorvaarthoogte van 150 cm.
- Ten behoeve van de bereikbaarheid van en naar Wergea aan de zuidzijde van de polder een aanlegsteiger maken.

Organisatie en draagvlak

Projecttrekker: Monumentenstichting Boarnsterhim

Betrokken partners: Doarpsbelang Himpens Tears, Gasterij De Wâldwei, Gemeente Leeuwarden, Marrekrite, Pleatslik Belang Wergea, Provincie Fryslân, Staatsbosbeheer, Stichting Elektrisk Farre Fryslân, Stichting Praamvaren Friesland, Toeristisch Wergea, Watersportverbond, Wetterskip Fryslân, Wijkvereniging Zuiderburen

Kostenindicatie

Project 1.3	Vaarwater	traject B							
onderdeel			prioriteit	hoev.	e.h.	kosten	totaal		
opstellen startnotitie en programmaplan 5% v. totaal							€ 15000		
a op diepte brengen ringvaart (bagger op kade)			****	1250	m1	€ 16	€ 20000		
b Vervangen duiker bij De Wâldwei (150 hoog)			***	1	st.	€100000	€ 100000		
c Aanpassen op- en afritten e.d.			***	1	pst	€ 40000	€ 40000		
d Omleggen route landbouwverkeer			***	1	pst	€ 20000	€ 24000		
e Vervangen dam door landbouwbrug (150 hoog)			***	1	st.	€ 70000	€ 70000		
f Aanpassen op- en afritten			***	1	pst	€ 20000	€ 20000		
g Maken aanlegsteiger zuidzijde polder			***	5	m1	€ 1000	€ 5000		
onvoorzien ca. 5% v. totaal / afronding							€ 15000		
							totaal	€ 309000	
projectorganisatie / begeleiding 10% v. totaal							€ 30000		
							totaal project	€ 339.000	

HEMPENSERMEERPOLDER IN BEELD

Rubriek: **2. Beleving** Project: **2.1 Vogelkijkhut / -kijkscherm**

Huidige situatie

De Hempensermeerpolder is speciaal voor weidevogels een belangrijk gebied. Veel verschillende soorten vogels kunnen er worden aangetroffen. Met de aanleg van het fietspad langs de N31 (Wâldwei) en met de aansluiting daarvan op de nieuwe Leeuwarder woonwijk De Zuidlanden, is het gebied rond de polder voor vele fietsers en wandelaars direct bereikbaar geworden. De unieke fauna en flora van de polder is echter bij weinigen bekend. De mogelijkheid om dit aspect meer te beleven kan verbeterd worden.

Maatregel / voorziening

- Het plaatsen van een vogelkijkhut of een vogelkijkscherm aan de rand van de polder. In of bij de te plaatsen voorziening een informatiebord ophangen over de te ontdekken vogels.

Organisatie en draagvlak

Projecttrekker: Staatsbosbeheer

Betrokken partners: Bond van Friese Vogelwachters, Doarpsbelang Himpens Tears, Fryske Gea, Kening fan 'e Greide, Pleatslik Belang Wergea, Vogelwacht Idaarderadeel-Noord, Wijkvereniging Zuiderburen

Kostenindicatie

Project 2.1 Vogelkijkhut

onderdeel	prioriteit	hoev. e.h.	kosten	totaal
opstellen startnotitie en programmaplan 5% v. totaal				€ 450
a Plaatsen vogelkijkhut/-scherm	*****	1	pst € 7000	€ 7000
b Voorziening voor pad naar kijkhut/-scherm	****	1	pst € 1000	€ 1000
c Informatieborden in vogelkijkhut/scherm	****	1	pst € 1000	€ 1000
onvoorzien ca. 5% v. totaal / afronding				€ 450
			totaal	€ 9900
projectorganisatie / begeleiding 10% v. totaal				€ 1100
			totaal project	€ 11.000

Natte polder in het voorjaar

HEMPENSERMEERPOLDER IN BEELD

Rubriek: **Beleving**

Project: 2.2 **Uitkijktoren**

Huidige situatie

Naast de unieke natuurwaarden van de polder is ook de cultuurhistorische waarde van de Hempensermeerpolder van grote betekenis. De unieke, bijna mathematische structuur van de polder is sinds de droogmaking in 1785 nagenoeg ongewijzigd gebleven. De bijzondere betekenis van de Hempensermeerpolder is echter bij slechts een enkeling bekend. Het uniek slotenpatroon is vanaf de polderdijk niet of nauwelijks zichtbaar. Pas vanuit een hogere positie is deze exclusieve verdeling waarneembaar.

Maatregel / voorziening

- Het plaatsen van een uitkijktoren aan de rand van de polder. Planologisch lijkt plaatsing nabij de bomenrij rond Gasterij De Wâldwei de meest geschikte plaats. Op het hoogste platform van de uitkijktoren een informatiebord, met bijvoorbeeld een QR code, plaatsen over de historie van de droogmaking.

Organisatie en draagvlak

Projecttrekker: Staatsbosbeheer

Betrokken partners: Bond van Friese Vogelwachters, Doarpsbelang Himpens Tears, Fryske Gea, Gasterij De Wâldwei, Monumentenstichting Boarnsterhim, Pleatslik Belang Wergea, Vogelwacht Idaarderadeel-Noord, Wijkvereniging Zuiderburen

Kostenindicatie

Project 2.2 Utkijktoren

onderdeel	prioriteit	hoev.	e.h.	kosten	totaal
opstellen startnotitie en programmaplan 5% v. totaal					€ 6500
a Plaatsen uitkijktoren	***	1	pst	€ 60000	€ 60000
b Voorzieningen voor pad naar uitkijktoren	***	1	pst	€ 1000	€ 1000
c Informatieborden in uitkijktoren	***	1	pst	€ 250	€ 1000
onvoorzien ca. 5% v. totaal / afronding					€ 6500
			totaal		€ 70000
projectorganisatie / begeleiding 10% v. totaal					€ 7000
			totaal project		€ 77.000

Op hoogte wordt de polderstructuur zichtbaar

HEMPENSERMEERPOLDER IN BEELD

Rubriek: **Beleving**

Project: **2.3 Bezichtiging molen**

Huidige situatie

De Himpenserpoldermole wordt regelmatig gedraaid. Bij een redelijke wind wordt dan het overtollige polderwater twee meter hoger naar de boezem gemaal. Als de vlag gehesen is en de molen draait, kan de molen bezichtigd worden. Twee enthousiaste vrijwillige molenaars vertellen dan graag hoe de molen werkt. Het verhaal van de molenaars wordt ondersteund door een, door de Monumentenstichting Boarnsterhim uitgebrachte, flyer waarin de geschiedenis, de omgeving en de molen worden beschreven.

Uniek is dat Wetterskip Fryslân de molen gebruikt als onderkomen voor een, onbe- mand, elektrisch aangedreven gemaal om het water van de polder op het gewenste peil te houden. Voor de doelgroepen scholieren en toeristen kan de werking van een gemaal hier duidelijk worden uitgelegd.

Een lang gekoesterde wens van de molenaars is de mogelijkheid om in de molen meer informatiemateriaal te kunnen presenteren.

Maatregel / voorziening

- Het molenhuis geschikt maken voor de opstelling van een kleine permanente tentoonstelling.
- Het maken van tentoonstellingsmateriaal over de werking van het gemaal, de poldermolen en de molens die in de loop van de tijd in en rond Leeuwarden hebben gestaan.

Organisatie en draagvlak

Projecttrekker: Molenaars Himpenserpoldermole

Betrokken partners: Historisch Centrum Leeuwarden, Monumentenstichting Boarnsterhim, Stichting Leeuwarder Molendagen, Wetterskip Fryslân

Kostenindicatie

Project 2.3		Bezichtiging molen				
onderdeel	prioriteit	hoev.	e.h.	kosten	totaal	
opstellen startnotitie en programmaplan 5% v. totaal					€	50
a Maken passende tentoonstellingspanelen	*****	1	pst	€ 500	€	550
b Tentoonstellingsmateriaal	*****	1	pst	€ 250	€	250
onvoorzien ca. 5% v. totaal / afronding					€	50
				totaal	€	900
projectorganisatie / begeleiding 10% v. totaal					€	90
				totaal project	€	990

Een enthousiaste schoolklas op bezoek bij de molen

HEMPENSERMEERPOLDER IN BEELD

Rubriek: **2. Beleving**

Project: **2.4 Bloemrijke dijken**

Huidige situatie

De Hempensermeerpolder is een droogmakerij van ca. 90 hectare tussen Leeuwarden en Wergea. In 1779 is de Hempensermar ingepolderd met een ringdijk van ca. 3,5 km. lengte. De droogmakerij heeft vrijwel ongeschonden de geschiedenis doorstaan. De ringdijk is een regionale kering, die aan de westzijde grenst aan een hoofdwatgang en aan de oostzijde aan een provinciale vaarweg; de staande-mastroute tussen Leeuwarden en Grou.

De gave ringdijk is op luchtfoto's en kaarten goed te zien. In werkelijkheid valt de beleving, door de groene dijk in een groen landschap, echter tegen. In 2018 zou deze droogmakerij als uniek bewaard voorbeeld van de Nederlandse poldercultuur in de schijnwerpers gezet kunnen worden door (delen van) de ringdijk als bloemrijke dijk in te zaaien. Daarmee wordt benadrukt dat het nog een gave ringdijk is. Met een bloemenkleur wordt vanaf het aanliggende fiets- en wandelpad, de molen en het restaurant de kering beter zichtbaar.

Maatregel / voorziening

- De polderdijk, of delen van de polderdijk, over een breedte van ca. 10 mtr., inzaaien met een kleurig ecologisch verantwoorde, inheems voorkomende soorten / zaadmengsels.

Organisatie en draagvlak

Projecttrekker: Wetterskip Fryslân

Betrokken partners: Monumentenstichting Boarnsterhim, Pachtters van de polder, Staatsbosbeheer, Gemeente Leeuwarden

Kostenindicatie

Bloemrijke dijk met veldbloemen

HEMPENSERMEERPOLDER IN BEELD

Rubriek: **2. Beleving**

Project: **2.5 Waterbeheer**

Huidige situatie

Om in ons land goed te kunnen wonen en leven is de waterbeheersing van groot belang. Het waterbeheer van het huidige Friesland valt onder het Wetterskip Fryslân. Fryslân heeft maar liefst 800 poldergemalen. De twee belangrijkste afvoeren zijn de sluizen bij Harlingen en die bij Dokkumer Nieuwe Zijlen. Uiteindelijk komt het overtollige water in de Waddenzee terecht.

Het systeem van waterbeheersing is zeer interessant voor ieder belangstellende. De Hempensermeerpolder is een schoolvoorbeeld van een droogmakerij, met een werkende poldermolen waarin ook een elektrisch gemaal zit.

Maatregel / voorziening

- Aanbrengen peilschalen in polder en in boezem
- Techniek schroef zichtbaar maken / glazen plaat inlaat
- Handvijzel en/of oude vijzel
- Peilbuizen grondwater
- Kwelwater zichtbaar maken
- Historische waterhoogten zichtbaar maken (bijv. Allerheiligenvloed 1570 3,85+ NAP, Watersnoodramp 1953 ca. 3.70+ NAP)
- Speeltoestellen met water
- Met traditionele en/of hedendaagse techniek (virtual of augmented reality) de geschiedenis van het gebied visualiseren.

Organisatie en draagvlak

Projecttrekker: Wetterskip Fryslân

Betrokken partners: Gasterij De Wâldwei, Molenaars Hempenserpoldermole, Monumentenstichting Boarnsterhim, Staatsbosbeheer

Kostenindicatie

Project 2.5		Waterbeheer			
onderdeel		prioriteit	hoev.	e.h. kosten	totaal
PROJECT CONFORM BEGROTING					
WETTERSKIP FRYSLÂN					

Buiten spelen met water is leuk en leerzaam

HEMPENSERMEERPOLDER IN BEELD

Rubriek: **Informatievoorziening** Project: 3.1 Informatiepanelen

Huidige situatie

Aan de rand van de polder staat nabij Restaurant De Wâldwei een, door Staatsbosbeheer geplaatst, verouderd informatiepaneel. Het bord bevat gedateerde informatie over de flora en fauna van de polder. Het bestaande graswandelpad is niet opgenomen in een wandelpadennetwerk.

Maatregel / voorziening

- Het ontwerpen, maken en plaatsen van nieuwe informatiepanelen. Op de panelen de wetenswaardigheden vermelden over de natuurwaarden en over de cultuurhistorische waarden van de polder.
- De bestaande aanwijzingsborden rechten en waar nodig aanpassen / uitbreiden
- Het graswandelpad opnemen in het wandelknooppuntennetwerk en voorzien van de daartoe behorende routepaaltjes.

Organisatie en draagvlak

Projecttrekker: Staatsbosbeheer

Betrokken partners: Bond van Friese Vogelwachters, De Marrekrite, Historisch Centrum Leeuwarden, Monumentenstichting Boarnsterhim, Vogelwacht Idaerderadeel-Noord

Kostenindicatie

Project 3.1		Informatiepanelen				
onderdeel	prioriteit	hoev.	e.h.	kosten	totaal	
opstellen startnotitie en programmaplan 5% v. totaal					€	300
a Het ontwerpen/maken van infopanelen	*****	3	st	€ 1000	€	3000
b Plaatsing van de panelen	*****	3	st	€ 300	€	900
c Bestaande aanwijzingsborden aanpassen	*****	1	pst	€ 500	€	500
d Routepaaltjes wandelnetwerk	*****	1	pst	€ 500	€	500
onvoorzien ca. 5% v. totaal / afronding					€	300
				totaal	€	5500
projectorganisatie / begeleiding 10% v. totaal					€	500
				totaal project	€	6000

Kruidenrijk grasland in de Hempensermeerpolder

HEMPENSERMEERPOLDER IN BEELD

Rubriek: 3. Informatievoorziening

Project: 3.2 Brochure

Huidige situatie

Bij de bezoeker van de Hempensermeerpolder is nauwelijks bekendheid over de natuurwaarden en cultuurhistorische waarden van de polder. Informatie via een brochure is niet beschikbaar.

Maatregel / voorziening

- Het ontwerpen en maken van een brochure over de natuurwaarden en cultuurhistorische waarden van de Hempensermeerpolder. De brochure gratis ter beschikking stellen aan elke geïnteresseerde en/of bezoeker van de polder.

Organisatie en draagvlak

Projecttrekker: Monumentenstichting Boarnsterhim

Betrokken partners: Bond van Friese Vogelwachters, Gasterij De Wâldwei, Historisch Centrum Leeuwarden, Staatsbosbeheer, Vogelwacht Idaarderadeel-Noord

Kostenindicatie

Project 3.2		Brochure Hempensermeerpolder				
onderdeel	prioriteit	hoev.	e.h.	kosten	totaal	
opstellen startnotitie en programmaplan 5% v. totaal					€	50
a Ontwerp en prepress brochure polder	*****	1	pst	€ 500	€	500
b Drukwerk A4 drieluik oplage 2000 stuks	*****	1	pst	€ 150	€	150
c Folderbakjes op paal incl. plaatsen	*****	2	st	€ 150	€	300
onvoorzien ca. 5% v. totaal / afronding					€	50
					totaal	€ 900
projectorganisatie / begeleiding 10% v. totaal					€	90
					totaal project	€ 990

Winterse Hempensermeerpolder

HEMPENSERMEERPOLDER IN BEELD

Rubriek: **Informatievoorziening** Project: **3.3 Digitale media**

Huidige situatie

Zoals eerder aangegeven is de bekendheid van de bijzondere waarden van de Hempensermeerpolder gering. Daarnaast is bij velen niet bekend hoe ingenieus de waterhuishouding in Friesland wordt gereguleerd. Nieuwe media wordt niet benut om informatie te verspreiden.

Maatregel / voorziening

- De rol van sociale media, data- en informatiesystemen worden steeds belangrijker. Informatie dienen we tegenwoordig direct bij de hand hebben, bijvoorbeeld op onze mobiele telefoon of tablet. Voor verbetering van kennis en beleving van de Hempensermeerpolder toepassingen van de nieuwe digitale media ontwikkelen met informatie en (animatie)beelden. Verteld kan worden het verhaal over de geschiedenis van het gebied, het ontstaan van de polder, het waterbeheer. Augmented reality beelden verlevendigen het verhaal. Mogelijk kan in een gamevorm informatie over flora en fauna worden gegeven. Een opleidingsinstituut in Leeuwarden kan gevraagd worden een en ander te ontwikkelen.

Organisatie en draagvlak

Projecttrekker: Wetterskip Fryslân

Betrokken partners: Bond van Friese Vogelwachters, Historisch Centrum Leeuwarden, Monumentenstichting Boarnsterhim, Onderwijsinstellingen HBO / MBO, Staatsbosbeheer, Vogelwacht Idaarderadeel-Noord

Kostenindicatie

Project 3.3		Digitale media				
onderdeel	prioriteit	hoev.	e.h.	kosten	totaal	
opstellen startnotitie en programmaplan 5% v. totaal					€	300
a Ontwikkelkosten	***	1	pst	€ 5000	€	5000
b Jaarlijks onderhoud (1e jaar)	***	1	pst	€ 700	€	700
onvoorzien ca. 5% v. totaal / afronding					€	300
				totaal	€	6300
projectorganisatie / begeleiding 10% v. totaal					€	700
				totaal project	€	7000

De historie van de polder in beeld brengen

HEMPENSERMEERPOLDER IN BEELD

Rubriek: Informatievoorziening Project: 3.4 Educatief programma

Huidige situatie

Voor het gebied met zijn bijzondere waarden is op dit moment geen documentatie of studiemateriaal voor scholen beschikbaar.

Maatregel / voorziening

- Het opstellen van een lesbrief / leskist ten behoeve van het basisonderwijs.
Onderwerp: natuur in de polder / ontstaan van de polder / waterhuishouding in de polder.

Organisatie en draagvlak

Projecttrekker: IVN (Instituut voor natuureducatie en duurzaamheid)

Betrokken partners: Basisscholen Zuiderburen en Wergea, Bond van Friese Vogelwachters, Gasterij De Wâldwei, Staatsbosbeheer, Molenaars Himpenserpoldermole, Vogelwacht Idaarderadeel-Noord,

Kostenindicatie

Project 3.4		Educatief programma				
onderdeel	prioriteit	hoev.	e.h.	kosten	totaal	
opstellen startnotitie en programmaplan 5% v. totaal					€	90
a Opstellen en maken lesbrief / leskist	*****	1	pst	€ 1000	€	1000
b Excursies o.l.v. Staatsbosbeheer / Wâldwei	*****	1	pst	€ pm	€	pm
onvoorzien ca. 5% v. totaal / afronding					€	90
				totaal	€	1680
projectorganisatie / begeleiding 10% v. totaal					€	170
				totaal project	€	1850

Hempenserpolder aan de rand van de stad Leeuwarden

HEMPENSERMEERPOLDER IN BEELD

Rubriek: 4. Toeristische aantrekkelijkheid Project: 4.1 Excursies

Huidige situatie

De wandelroute over de polderdijk van de Hempensermeerpolder wordt slechts incidenteel gebruikt en sporadisch wordt een rondleiding georganiseerd.

Maatregel / voorziening

- Het organiseren van excursies met rondwandeling, in samenwerking met Staatsbosbeheer en/of Gasterij De Wâldwei.
- De in vergetelheid geraakte excursie "Poldersjouw" nieuw leven inblazen.

Organisatie en draagvlak

Projecttrekker: Toeristisch Wergea

Betrokken partners: Vogelwacht Idaarderadeel-Noord, Bond van Friese Vogelwachters, Gasterij De Wâldwei, Staatsbosbeheer, Historisch Centrum Leeuwarden, Molenaars Himpenserpoldermole

Kostenindicatie

Project 4.1		Excursies				
onderdeel	prioriteit	hoev.	e.h.	kosten	totaal	
opstellen startnotitie en programmaplan 5% v. totaal					€	50
a Printwerk affiches/flyers	*****	1	pst	€ 150	€	150
b Publiciteit	*****	1	pst	€ 350	€	350
onvoorzien ca. 5% v. totaal / afronding					€	50
				totaal	€	600
projectorganisatie / begeleiding 10% v. totaal					€	60
				totaal project	€	660

Blik op het Langdeel

HEMPENSERMEERPOLDER IN BEELD

Rubriek: **Toeristische aantrekkelijkheid** Project: 4.2 **Arrangementen**

Huidige situatie

Op dit moment is er geen structureel aanbod van arrangementen waarbij gebruik gemaakt wordt van de toeristische mogelijkheden van de Hempensermeerpolder. Op aanvraag organiseert Gasterij De Wâldwei arrangementen op maat.

Maatregel / voorziening

- Opzetten en aanbieden van verschillende arrangementen waarbij gebruik gemaakt wordt van de bijzondere waarden en mogelijkheden van de Hempensermeerpolder. Bij de organisatie kan aansluiting gezocht worden met derden (fiets-, sloep-, kanoverhuurders - spoorwegen - praamvaren)

Organisatie en draagvlak

Projecttrekker: Gasterij De Wâldwei

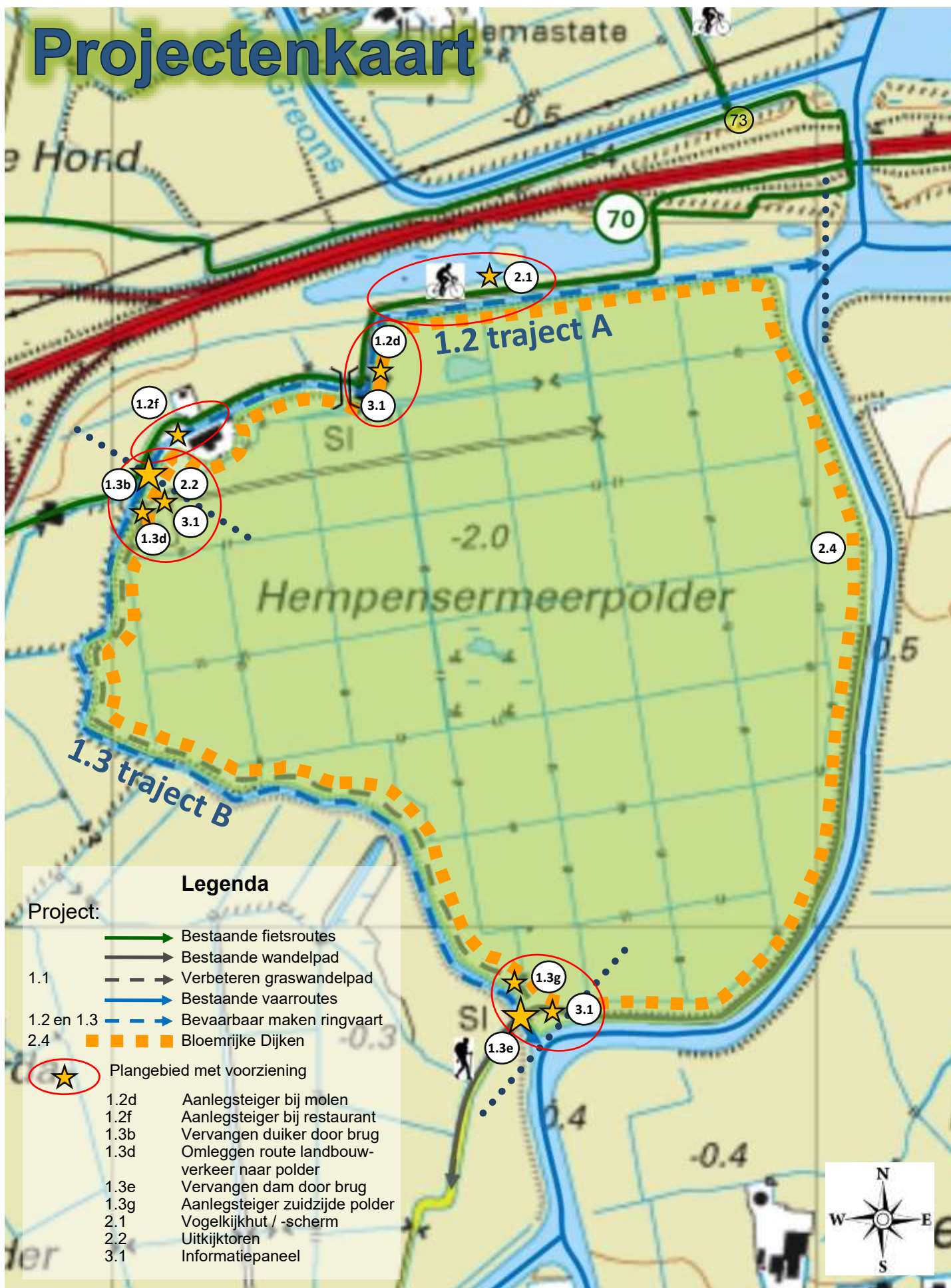
Betrokken partners: Bond van Friese Vogelwachters, Vogelwacht Idaerderadeel-Noord, Staatsbosbeheer, Gemeente Leeuwarden, Historisch Centrum Leeuwarden, Molenaars Himpenserpoldermole, Stichting Praamvaren Leeuwarden, Nederlandse Spoorwegen

Kostenindicatie

Project 4.1		Excursies					
onderdeel	prioriteit	hoev.	e.h.	kosten	totaal		
opstellen startnotitie en programmaplan 5% v. totaal					€	50	
a Printwerk brochures	*****	1	pst	€ 150	€	150	
b Publiciteit	*****	1	Pst	€ 350	€	350	
onvoorzien ca. 5% v. totaal / afronding					€	50	
				totaal	€	600	
projectorganisatie / begeleiding 10% v. totaal					€	60	
				totaal project	€	660	

HEMPENSERMEERPOLDER IN BEELD

HEMPENSERMEERPOLDER IN BEELD

Nog meer ideeën !!!!!

Meer ideeën, suggesties, mogelijkheden

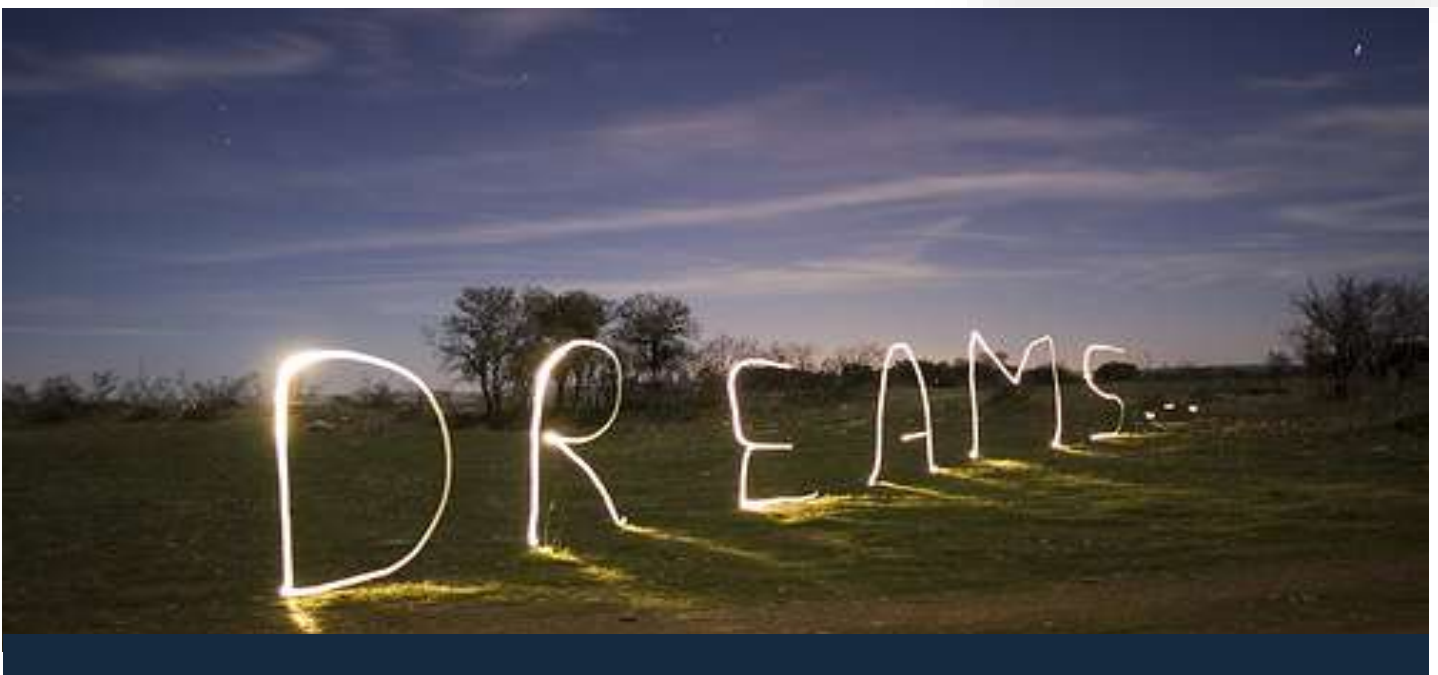
In de verschillende besprekingen tussen de initiatiefnemers en de verschillende betrokkenen zijn heel veel ideeën, suggesties en plannen besproken. Niet alle voorstellen zijn in het programmaplan opgenomen. Sommige ideeën kennen strijdige belangen, enkele voorstellen zijn lastig uitvoerbaar of vergen heel veel voorbereiding

Toch zijn ook niet uitgewerkte suggesties de moeite waard om genoemd te worden. In de loop van de tijd kan het zijn dat inzichten wijzigen en dat er mogelijkheden of kansen ontstaan die realisatie van ideeën mogelijk maakt.

- Het herbouwen van de in de 50-er jaren opgebrande **molenaarswoning** nabij de Himpenserpoldermole. (tentoonstellings-/ bezoekers- / vergaderruimte ?)
- De door de aanleg van de staande-mastroute onderbroken directe wandelroute van Wergea naar de Himpenserpolder weer herstellen met het in de vaart brengen van een **veerpontje** tussen de Himpensermar en de Himpenserreed.
- Juist buiten de polder, vanaf het eind van de Himpenserreed naar de Mardyk bij Gasterij De Wâldwei, over de westelijke polderdijk van de ringvaart een **fietspad** aanleggen, waardoor een nieuwe (minder gevaarlijke) toeristische fietsverbinding ontstaat tussen Wergea en Leeuwarden.
- Het maken van een wandelpad over de dijk langs de oostkant van de Himpenserpolder waardoor een **rondwandelpad** ontstaat.
- De bestaande verharde reed langs de oostkant van de polder richting het noorden doortrekken tot aan de aansluiting van de ringvaart op de Wergeaster Feart. Middels een “**heechhout**” een aansluiting maken op het fietspadennetwerk langs de Wâldwei.
- In de Himpenserpoldermole een generator plaatsen waardoor de traditionele poldermolen gebruikt kan worden voor het **opwekken van elektriciteit**. Als geen water gemalen hoeft te worden, kan de energie uit de windmolen duurzaam worden benut.

SOMS MOET JE
DE TOEKOMST
GEWOON
OP JE LATEN
AFKOMEN

Loesje

HEMPENSERMEERPOLDER IN BEELD

Contact opnemen

Voor vragen en opmerkingen over dit programmaplan kunt u contact opnemen met:

Monumentenstichting Boarnsterhim

t.a.v. Kees de Boer, secretaris
Boarnsterdyk 66
8491 AW Akkrum

06 53310841

mail@monumentenstichting.nl

www.monumentenstichting.nl

K.v.K. Leeuwarden 50175459

NL34RABO01498.66.771

Fiscaal nr. 8225.94.560

Samenstellers Programmaplan:

Kees de Boer

Piet Dijkstra

Monumentenstichting Boarnsterhim

De stichting is opgericht op 10 juni 2010 en heeft ten doel:

"het bevorderen van de instandhouding van monumenten, als bedoeld in de Monumentenwet, of andere cultuurhistorische objecten, voor zover die gelegen zijn binnen de grenzen van de Gemeente Boarnsterhim en voor zover die monumenten worden ondergebracht bij deze stichting".

Staatsbosbeheer

Natuur waar je je mee verbonden voelt. Daar maakt Staatsbosbeheer zich sterk voor. Een Nederland waar we natuur en landschap koesteren, maar waar ook plaats is voor beleven en benutten. Het zit in onze natuur.

